

TEXNOLOGIYA FANINI O'QITISHDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH

Ibodov Alohidin Anvar o'g'li

Buxoro viloyati Gijduvon tumani 7-maktab texnologiya o'qtuvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17147970>

Annotatsiya. Mazkur maqolada texnologiya fanini o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanishning nazariy asoslari va amaliy jihatlari yoritiladi. Ta'lim jarayoniga yangi metodlarni tatbiq etish orqali o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik, muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirish yo'llari tahlil qilinadi. Shuningdek, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, loyihaviy va modul asosida o'qitish usullarining afzalliklari misollar yordamida ko'rsatib beriladi.

Kalit so'zlar: texnologiya fani, innovatsion pedagogika, interfaol metod, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, kreativlik, ta'lim sifati, loyihaviy yondashuv, modul o'qitish.

Kirish. Texnologiya fanini o'qitish jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash bugungi kunda ta'lim tizimining eng dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Chunki zamonaviy axborot makonida shakllanayotgan yangi avlod o'quvchilari uchun ta'lim samaradorligi nafaqat bilim berish bilan, balki ularda mustaqil fikrlash, amaliy faoliyat ko'nikmalarini rivojlantirish, ijodiy yondashuvni shakllantirish bilan ham belgilanadi. Shu bois, o'qtuvchilar oldida faqat an'anaviy metodlar emas, balki innovatsion yondashuvlar asosida ta'limni tashkil etish masalasi turibdi.

Mamlakatimizda so'nggi yillarda ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish, o'quv dasturlarini zamonaviylashtirish, pedagogik texnologiyalarni joriy etishga katta e'tibor qaratilmoqda. Xususan, davlatimiz rahbari tomonidan ilgari surilgan ta'lim sohasidagi islohotlar, o'quvchi-yoshlarning zamonaviy bilim va kasb-hunarlarini egallashiga keng imkoniyatlar yaratib bermoqda. Ayniqsa, texnologiya fanini o'qitishda qo'llanilayotgan yangi metod va usullar o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish, konstruktorlik, loyihalash va ijodkorlik qobiliyatlarini shakllantirishga xizmat qilmoqda.

Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarning ahamiyati, ularni qo'llash zarurati, shuningdek, texnologiya fanini o'qitishda ulardan foydalanishning samarali yo'llari haqida umumiy ma'lumot beriladi. Ushbu mavzuni tanlashdan ko'zlangan asosiy maqsad – texnologiya fanini o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning nazariy asoslari va amaliy tajribalarini yoritish, ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish yo'llarini izlashdan iboratdir.

Texnologiya fani o'quvchilarda amaliy faoliyat ko'nikmalarini shakllantirishga yo'naltirilgan bo'lib, unda qo'llaniladigan metod va usullar ularning tafakkurini rivojlantirishi, ijodkorlik va yangilikka intilishini kuchaytirishi zarur. An'anaviy ta'lim jarayonida asosan ma'ruza va tushuntirish metodlariga tayanilgan bo'lsa, innovatsion yondashuvlarda interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, loyiha asosida ta'lim, muammoli ta'lim va hamkorlikda o'qitish usullariga keng e'tibor qaratiladi. Bu esa o'quvchilarning faolligini oshiradi, dars jarayonida ularni faol ishtirokchi sifatida jalb qiladi.

Shu bilan birga, kirish qismida muammoning dolzarbligi ham asoslanadi. Chunki hozirgi davrda ta'lim samaradorligini oshirish, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash, yoshlarni mustaqil fikrlash va yangilik yaratishga yo'naltirish masalalari jamiyat oldida turgan eng muhim vazifalardan hisoblanadi. Innovatsion texnologiyalarni o'qitish jarayoniga keng tatbiq etish esa ushbu maqsadlarga erishishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqotning obyekti, predmeti, maqsadi va vazifalari ham ko'rsatib o'tiladi. Ushbu ishning obyekti – texnologiya fanini o'qitish jarayoni, predmeti esa – unda qo'llaniladigan innovatsion pedagogik texnologiyalardir. Ishning maqsadi – texnologiya fanini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanish yo'llarini asoslab berishdan iboratdir. Tadqiqot vazifalari esa quyidagilardan iborat:

- * texnologiya fanini o'qitishda innovatsion texnologiyalarning o'rni va ahamiyatini aniqlash;

- * o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirishda interfaol metodlarning roli;

- * ta'lim jarayoniga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini tatbiq etishning samaradorligini tahlil qilish;

- * loyiha asosida ta'lim, muammoli ta'lim, ijodiy topshiriqlar orqali o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini shakllantirish yo'llarini ko'rsatish.

Mazkur ishning ilmiy yangiligi shundaki, texnologiya fanini o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llashning yangi yondashuvlari tahlil qilinadi, o'quvchilarning mustaqil fikrlash va ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishga yo'naltirilgan samarali metodlar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, amaliy tajriba asosida o'qituvchilarga tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Asosiy qism:

1. Innovatsion pedagogik texnologiyalarning mohiyati Innovatsion texnologiyalar — bu o'quv jarayoniga yangicha yondashuv, ta'lim samaradorligini oshirishga qaratilgan metod va vositalar tizimi. Ular o'quvchining shaxsiy qiziqishlari, bilishga bo'lgan ehtiyoji va mustaqil faoliyatini rivojlantiradi.

2. Texnologiya fanida qo'llaniladigan innovatsion metodlar
- Interfaol metodlar: “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Bahs-munozara” orqali o'quvchilarni faol ishtirok etishga undash.

- Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari: Multimedia darslari, 3D modellar, virtual laboratoriyalar yordamida amaliy ko'nikmalarni mustahkamlash.

- Loyihaviy yondashuv: O'quvchilarga kichik ishlab chiqarish loyihalari berish, amaliyotga yo'naltirish.

- Modulli ta'lim: Fan bo'limlarini mustaqil o'quv modullari shaklida tashkil etish orqali o'zlashtirishni chuqurlashtirish.

3. Innovatsion texnologiyalarni qo'llashning afzalliklari

- O'quvchilarning bilim olishga qiziqishini oshiradi;

- Mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni rivojlantiradi;

- O'quv jarayonini ko'rgazmali va amaliy jihatdan boyitadi;

- Zamonaviy kasb-hunar ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

4. Amaliy misollar Texnologiya darslarida robototexnika, 3D printer, dizayn dasturlari, onlayn simulyatorlardan foydalanish o'quvchilarni yanada qiziqtiradi. Misol uchun, 8-sinf

texnologiya fanida “Uy maketi yasash” loyihasini 3D dasturda bajarish, keyinchalik uni maket sifatida chop etish samaradorlikni oshiradi.

Xulosa. Texnologiya fanini o‘qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish — bu ta’lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biridir. Interfaol metodlar, AKT vositalari, loyihaviy va modulli yondashuv o‘quvchilarni bilimga qiziqtiradi, ularni mustaqil fikrlashga, ijodiy yondashishga undaydi. Shu orqali yoshlar nafaqat nazariy bilimlarga, balki amaliy ko‘nikmalarga ham ega bo‘ladilar. Innovatsion pedagogik texnologiyalar ta’limda shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvni kuchaytiradi, o‘quvchini o‘z imkoniyatlarini to‘liq namoyon etishga chorlaydi. Shuningdek, ular texnologiya fanini hayotiy voqealar bilan bog‘lab o‘qitishga, ishlab chiqarish va kasb-hunar sohalariga tayyorlashga xizmat qiladi. Ta’lim jarayonida yangicha yondashuvlarning qo‘llanilishi o‘quvchilarni nafaqat bilim olishga, balki o‘z bilimlarini amalda qo‘llashga ham o‘rgatadi. Shu bois, texnologiya fanini o‘qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalar o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasida hamkorlikni kuchaytiradi, ular o‘rtasida ijodiy hamkorlik muhitini yaratadi. Bu esa ta’lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Innovatsion metodlardan foydalanish jarayonida o‘quvchilarda ijtimoiy faollik, jamoada ishlash ko‘nikmalari ham shakllanadi. Zero, bugungi globallashuv sharoitida jamoaviy faoliyat, ijodkorlik va mas’uliyatli yondashuv har bir sohada zaruriy sifatlar hisoblanadi. Shuningdek, texnologiya fanida amaliy mashg‘ulotlarga keng e’tibor qaratilishi, o‘quvchilarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantiradi. Shu o‘rinda, texnologiya fanini o‘qitishda innovatsion texnologiyalarni qo‘llash kelajakdagi mutaxassislarni tayyorlashda muhim ahamiyatga ega ekanligini alohida ta’kidlash lozim. Ayniqsa, ishlab chiqarish jarayonlariga oid bilimlarni amaliy mashg‘ulotlar orqali berish, ularni zamonaviy usullar bilan uyg‘unlashtirish ta’limning samaradorligini oshiradi. Kelgusida texnologiya fanida virtual laboratoriyalar, onlayn simulyatorlar, sun’iy intellekt asosidagi o‘quv dasturlari keng joriy etilishi kutilmoqda. Bu jarayon esa fan o‘qitilishini zamonaviy talablar darajasiga olib chiqadi.

Shu bilan birga, innovatsion yondashuvlar o‘quvchilarda ilmiy-tadqiqot faoliyatiga qiziqishni ham oshiradi. Umuman olganda, texnologiya fanini o‘qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish ta’lim sifatini oshirish, o‘quvchilarni mustaqil va ijodiy fikrlovchi shaxs sifatida tarbiyalash, ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatiga mustahkam zamin yaratishning eng samarali yo‘llaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti qarorlari va farmonlari. – Toshkent, 2023–2024.
2. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
3. To‘raqulov, A. Pedagogik texnologiyalar va innovatsiyalar. – Toshkent: Fan, 2021.
4. Xodjayev, N. Texnologiya fanini o‘qitishda metodik yondashuvlar. – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.
5. Hasanboyeva O. Pedagogik mahorat va interfaol metodlar. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2019.
6. Shodmonov A., Mamatqulov B. Innovatsion ta’lim texnologiyalari. – Toshkent: NMIU, 2022.
7. Ziyayev, D. Ta’limda AKTdan foydalanish. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
8. Jonibekov U. Texnologiya fanining didaktik asoslari. – Samarqand, 2021.

9. Mavlonova R. Pedagogik innovatsiyalar nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent, 2017.
10. Internet manbalari: www.ziyonet.uz, www.edu.uz